

Metodická příručka pro realizaci praktického vyučování žáků středních škol u zaměstnavatelů

Výuka – Komunikace - Praxe
CZ.1.07/1.1.13/11.0002

OBSAH METODICKÉ PŘÍRUČKY

1. Úvod	5
2. Úloha praktického vyučování v rámci výuky žáků na středních odborných školách a středních odborných učilištích	7
2.1 Cíle odborných praxí v rámci výuky žáků	7
2.2 Popis odborné praxe a její role v rámci středoškolské výuky	7
2.3 Situace na úrovni odborných praxí v posledních 20 letech	10
2.4 Aktuální situace na školách v Ústeckém kraji	12
2.5 SWOT analýza problematiky odborných praxí	15
3. Problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v rámci realizace praxí	16
3.1 Evidence spojená z BOZP	19
3.2 Řešení úrazů a dalších nestandardních situací v průběhu realizace odborných praxí	20
3.3 Legislativa vztahovaná k problematice BOZP při realizaci praxí	21
4. Průběh realizace odborných praxí	23
4.1 Popis rolí v systému odborných praxí	23
4.2 Délka odborné praxe	25
4.3 Administrace průběhu realizace odborné praxe	26
5. Komplexní hodnocení průběhu odborných praxí	27
5.1 Klasifikace výsledků odborné praxe	27
5.3 Faktory ovlivňující průběh a výsledky odborných praxí	30
6. Závěr	

Přílohy

Příloha č. 1: Smlouva o zajištění praktického vyučování	35
Příloha č. 2: Dohoda o pověření do funkce odborného garanta	43
Příloha č. 3: Deník praktického vyučování	46
Příloha č. 4: Záznam o úrazu	53
Příloha č. 5: Potvrzení o absolvování odborné praxe	56

1. Úvod

Tato metodika zabývající se postupy pro realizaci praktického vyučování žáků středních škol u zaměstnavatelů představuje jeden z několika prakticky využitelných výstupů projektu Výuka - komunikace - praxe (dále jen VÝ-KO-P), který je za přispění dotace z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost realizován v Ústeckém kraji a jehož nositelem je společnost Asistenční centrum, a.s. Hlavní cíle projektu tvoří mj.:

- vhodné nastavení spolupráce mezi středními odbornými školami a podniky (nastavení této spolupráce je řešeno právě prostřednictvím této metodiky),
- vytvoření a aplikace nových opatření, která posílí praktickou složku výuky na školách,
- podpora získávání konkrétních praktických znalostí a zkušeností žáků přímo u zaměstnavatelů,
- komplexní monitorování a analyzování současné i budoucí potřeby zaměstnavatelů v Ústeckém kraji a výsledky monitoringu přenášet na vzdělávací subjekty,
- zvýšení zaměstnatelnosti čerstvých absolventů škol / snižování počtu absolventů evidovaných na úřadech práce,
- cílená pozitivní motivace zaměstnavatelů pro zapojování se do systému praxí a do výuky na středních školách.

Metodika je výchozím dokumentem pro realizaci praktického vyučování žáků středních škol u zaměstnavatelů v rámci projektu, které je k realizaci naplánováno na období od září 2009. Předpokládáme, že metodika bude následně dlouhodobě využívána nejen partnerskými školami projektu a na ně navázanými zaměstnavateli, ale i dalšími školami v regionu, čímž bude částečně zajištěna i udržitelnost výstupů projektu jako takového.

Na tomto místě je však potřeba zároveň uvést, že Metodika včetně všech svých příloh představuje „univerzální“ materiál. Systém realizace praxí má, včetně svého administrativního zajištění (tzn. smlouvy, evidence realizace praxí apod.), řadu specifík. Ty jsou na úrovni jednotlivých škol řešeny zcela individuálně – s tímto vědomím je potřeba přistupovat i k této Metodice (a jejím přílohám) jako takové.

2. Úloha praktického vyučování v rámci výuky žáků na středních odborných školách a středních odborných učilištích

Dle Školského zákona č.561/2004 Sb., § 65, se vzdělávání ve středních školách člení na teoretické a praktické vyučování, kdy do praktického vyučování patří odborný výcvik, cvičení, učební praxe, odborná nebo umělecká praxe a sportovní příprava (a to dle jednotlivých oborů). Z čehož odborná nebo umělecká praxe a sportovní příprava může být realizována i v období školních prázdnin (např. u oborů gastronomie, hotelnictví, zemědělství atd.). Praktická zkouška z odborného výcviku je součástí i závěrečné zkoušky.

2.1 Cíle odborných praxí v rámci výuky žáků

- doplňuje a upevňuje vědomosti a dovednosti získané v ostatních předmětech;
- vede žáky a studenty k samostatné a tvůrčí práci;
- pomáhá žákům získat praktické zkušenosti v „jejich“ oboru;
- žákům umožňuje zorientovat se v organizaci činnosti firmy a seznámit se s jejím provozem;
- učí žáky schopnosti kriticky hodnotit výsledky své práce;
- rozvíjí komunikaci atd.

2.2 Popis odborné praxe a její role v rámci středoškolské výuky

Rozsah praxí je dán ŠVP (Školními vzdělávacími programy) jednotlivých oborů. Žáci prvních ročníků absolvují praktické vyučování na škole, druhé, třetí a čtvrté ročníky realizují své praxe většinou již přímo ve firmách. Přesná délka praxe je stanovena v učebních dokumentech.

U učebních oborů H - střední odborné vzdělání s výučním listem a E - nižší střední odborné vzdělání) se střídá týden teoretické vyučování a týden praktické vyučování (odborný výcvik).

U maturitních oborů má praktické vyučování zpravidla dvě formy, a to praxi učební a praxi odbornou. Učební praxi vykonávají studenti všech ročníků v rozsahu dané ŠVP v době pravidelného vyučování na cvičných pracovištích školy nebo u vybraných firem. Odborná praxe se většinou zařazuje také do všech ročníků v rozsahu 10-15 dní za rok a je možno ji konat v době hlavních prázdnin, a to na pracovištích firem pod vedením učitelů nebo instruktorů firem.

Praktické vyučování u zaměstnavatelů se realizuje na základě smluvního vztahu mezi školou a konkrétní firmou, jejichž součástí jsou i učební osnovy. Učební plány jsou upraveny tak, aby se v rámci hodinových dotací na praxi splnil předpis daný Školním vzdělávacím programem (tuto úpravu provádí učitelé odborného výcviku). U žáků oborů H a E je ve smlouvě zakotven bod, který zavazuje firmu k povinnosti řídit se tematickými plány školy. Dále je dohodnuto, že škola má možnost žáka přezkoušet vždy každé čtvrtletí, pokud není zřejmé, že žák tento tematický plán školy plní. V tomto případě žák 3 – 5 dní ve firmě nepracuje, ale má „odbornou konzultaci v dílnách školy“, kde se doučí potřebným dovednostem a provede se jeho přezkoušení.

Možnou podobu smlouvy o zajištění praktického vyučování uzavírané mezi školou a zaměstnavatelem prezentuje Příloha č. 1 tohoto dokumentu.

Bohužel lze konstatovat, že podíl praxe se v učebních plánech v některých případech i v dnešní době snižuje, a to i u učebních oborů, což je v rozporu s požadavky firem, které vyžadují především zručnost, výdrž určitého pracovního tempa a fyzickou a morální zdatnost po celou pracovní dobu.

Rozlišujeme praxi:

1) Bez učitele odborné výchovy:

Žáci jsou ve firmě pod dozorem pověřeného pracovníka (odborný garant / instruktor), který řídí práci jednotlivých žáků, kontroluje je a hodnotí (viz Příloha č. 2 - Dohoda o pověření do funkce odborného garanta). Náplň práce je totožná nebo příbuzná se studijním oborem žáka (současně jsou však dány i specifické podmínky dané firmy).

2) S učitelem odborné výchovy:

Tento způsob realizace praxí znamená, že ve firmě je celá učebně-výrobní skupina, a to pod dohledem učitele odborného výcviku. V jeho kompetenci je hodnocení žáků (většinou ho provádí po dohodě s pracovníky firmy), včetně jejich finančního ohodnocení.

Styčné body pro realizaci praxe jsou:

- a) Rozsah praxe od-do (denní pracovní doba, celková doba trvání odborné praxe).
- b) Obsah činností dle osnov daného oboru.
- c) Průběžné a výstupní hodnocení žáka.
- d) Neustálý kontakt mezi firmou a školou.

Největší přínos skutečně systematicky řízených praxí je představován ve skutečném, kvantitativním i kvalitativním nárůstu kompetencí žáka – absolventa školy. Takovýto absolvent představuje po ukončení střední školy pro potenciálního zaměstnavatele řádově atraktivnější pracovní sílu než je tomu v případě osob bez jakéhokoliv dosavadního kontaktu s oborem a po absolvování kratšího adaptačně- vzdělávacího procesu se stává plnohodnotným produktivním zaměstnancem.

Průběžné hodnocení praktického vyučování

Hodnocení žáka během odborné praxe provádí předem určený zaměstnanec firmy

(odborný garant), který je za žáka zodpovědný a má doplňkovou hodnotu pro hodnocení celkové.

Průběh praxe je veden v Deníku evidence odborné praxe žáka (kam je zaznamenáno i např. školení bezpečnosti práce, výše odměny za produktivní práci atd.) a je pravidelně předkládán třídnímu učiteli odborného výcviku ke kontrole (viz Příloha č. 3 – příklad Deníku využívaného Střední školou energetickou a stavební Chomutov). Na konci každého pololetí odborný garant z praxe zhodnotí působení žáka na pracovišti a navrhne hodnocení.

Odměna za produktivní činnost vykonávaná žákem

Dle Školského zákona č. 561/2004 Sb. § 122 musí být žákům poskytována odměna za produktivní činnost. Tuto odměnu vyplácí firma, a to z prostředků získaných touto produktivní činností. Výši této odměny stanovuje firma podle rozsahu a kvality činnosti, přičemž za produktivní činnost se považuje taková činnost, která přináší příjem (výše odměny může být konzultována s vedoucími představiteli školy). Minimální výše měsíční odměny za produktivní činnost (pro stanovenou týdenní pracovní dobu 30 - 35 hodin) je 30 % minimální mzdy. V případě jiné délky stanovené pracovní doby se výše odměny za produktivní činnost úměrně upravuje.

2.3 Situace na úrovni odborných praxí v posledních 20 letech

Před rokem 1989 byl celkový obsah vzdělávání určen prostřednictvím vzdělávacích dokumentů, které byly vypracovány na národní úrovni (byly pro všechny školy stejné). Spolupráce se zaměstnavateli byla většinou jen formální, a to z důvodu, že většina podniků byla státní a reálně neexistoval trh práce. Mezi nově přijímanými žáky byl dodržován poměr 60 % míst na učilištích a 40 % míst na středních odborných školách a gymnáziích dohromady. Společně s tím jako jedna z prvních v Evropě umožnila naše republika absolventům učilišť získat maturitu a vstoupit do vysokoškolského studia.

Po roce 1989, kdy docházelo k narušení spolupráce s firmami a k následnému zpětr-

hání vazeb, bylo praktické vyučování přesunuto do školních dílen, možnosti k poznání reálného pracovního prostředí se tím snížily a školní vybavení začalo v průběhu let zastarávat.

Na začátku 90. let převzalo zodpovědnost za toto vzdělávání Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, kompetence jednotlivých škol byly zvýšeny, bylo umožněno zakládat soukromé a církevní školy a obzvláště střední odborné školství prošlo velkou změnou (co do struktury i rozmanitosti vzdělávacích příležitostí). V průběhu let se začaly formovat strategické cíle a vznikaly nové dokumenty, ze kterých vycházejí konkrétní realizační plány rezortu. Mezi tyto dokumenty patří např. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha) a současně v tuto dobu byla připravena i Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku (zde byly stanoveny strategické cíle o spolupráci a partnerství škol a firem).

Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jsou vydávány rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé obory středního vzdělávání. Tyto základní pedagogické dokumenty vymezují státem stanovený povinný rámec vzdělávání a je rovněž základem pro hodnocení výsledků vzdělávání. Rámcovými vzdělávacími programy se řídí školní vzdělávací programy, dle nichž probíhá výuka na jednotlivých školách.

Již delší dobu dochází ke stagnaci spolupráce a komunikace. Dlouhodobě fungující partnerství jsou na dobré úrovni, navázaná spolupráce je však mezi malým okruhem subjektů. Nově oslovení zaměstnavatelé mají relativně malý zájem o ovlivňování úrovně vzdělávání a povětšinou vykazují nedostatečnou míru součinnosti (aktivně se většinou zapojují až při získávání absolventů). Vzniká tudíž situace, kdy absolventi středoškolského vzdělávání vstupují přímo na trh práce, aniž by měli praktické zkušenosti, a tím pádem neodpovídají požadavkům a potřebám ze strany podniků. Z tohoto důvodu je důležitá praktická příprava již během středoškolského studia.

Jako opatření je důležité ve spolupráci se sociálními partnery (především se zástupci

zaměstnavatelů) realizovat praktickou výuku mimo školní prostředí, a to přímo v prostorách firem, kde budou žáci zapojeni do reálného pracovního prostředí. Toto je důležité především pro střední odborná učiliště, kde odborný výcvik zabírá přibližně polovinu vyučovacího procesu.

2.4 Aktuální situace na školách v Ústeckém kraji

Dá se říci, že všechny střední školy v Ústeckém kraji mají navázanou spolupráci s alespoň některými společnostmi, se kterými rozvíjejí aktivity na úrovni realizace odborných praxí. Navazování nových kontaktů s firmami, zvláště pak těch, které by byly pro školu skutečným přínosem a jejichž činnost by byla provázána s obory, které jsou školou vyučovány, je často problematické. Přesto se školy snaží získávat stále nové informace o dalších potencionálních partnerských zaměstnavatelských subjektech pro své žáky, resp. budoucí absolventy.

V jednotlivých okresech Ústeckého kraje je oborové složení firem relativně různorodé. V okresech se objevují obory mající často tradiční zázemí (např. lounsko – zemědělství; mostecko – chemický a těžební průmysl...). V posledních letech roste počet firem zabývajících se strojírenskou či elektrotechnickou výrobou. Tato skutečnost je způsobena především přílivem investorů do průmyslových zón, které byly budovány v uplynulých letech. Z globálního úhlu pohledu se dá říci, že nejvýznamnější odvětví jsou v Ústeckém kraji představována strojírenstvím, elektroenergetikou a elektrotechnikou, stavebnictvím, dopravou, IC technologiemi, chemickým průmyslem, zemědělstvím, lesnictvím a hutnictvím a slévárenstvím.

Doporučení pro doplnění kvalitní praktické výuky

Pokud bychom měli uvažovat nad tím, které faktory by mohly dále podpořit další rozvoj systému odborných praxí na středních školách v Ústeckém kraji, lze zmínit např.:

1) Technické a materiálové vybavení škol

- pro úspěch odborných praxí má velký význam dostatek materiálového vybavení, a to jednak vybavení vlastním materiálem, se kterým by mohli žáci pracovat a na druhé straně vybavení moderními špičkovými přístroji sledujícími současný technologický vývoj, trenažéry apod.
- z pohledu škol je možnost sledování posledních technologických novinek na úrovni vlastního vybavení, bohužel, z převážné většiny velmi malá – pro rozvoj odborných praxí tak lze uvažovat alespoň o pořízení nových typů učebních pomůcek (např. simulační CNC stroje), tvorbu a inovace výukových programů pro využití e-learningového prostředí apod.
- rozhodujícím prvkem je v tomto případě především dostatek volných finančních prostředků.

2) Rozvoj možnosti získávání různých profesní osvědčení

- nejrůznější profesní osvědčení (např. řidičský průkaz vč. rozšíření na nákladní vozidla, traktory apod., osvědčení o odborné způsobilosti v elektrotechnice dle vyhlášky č. 50/1978 apod.) mohou značným způsobem ovlivňovat budoucí šance absolventů škol na získání zaměstnání, pro výkon některých profesí je získání určitých typů osvědčení nezbytnou podmínkou.
- pro žáky středních odborných škol má tedy samotná příprava na získání odborných osvědčení mimořádný význam – jednou z překážek, která někdy brání jejich získávání je i jejich relativní finanční náročnost (osvědčení vydávají specializovaná vzdělávací zařízení a jejich služby jsou samozřejmě zpoplatněny).
- pokud absolvent uvedená osvědčení nemá, musí jej zaměstnavatel na příslušná školení a přezkoušení vysílat, což jej zatěžuje finančně i časově (absolvent je z tohoto pohledu nedostatečně připraven).
- v úvahu proto připadá rozvoj získávání profesních osvědčení právě v průběhu realizace odborných praxí, kdy by např. žáci na praxích ve firmách mohli být zahrnováni do studijních skupin zaměstnanců v případě realizace hromadných školení

(na získání některých osvědčení).

3) Neustálý přenos informací mezi firemní praxí a školním prostředím

- odborné praxe by měly být považovány nejen za jeden z povinných prvků středoškolského vzdělávání, ale i za jeden z nástrojů pro kontinuální přenos informací mezi firemní sférou (praxí) a školou (teorií).
- vzájemná výměna informací je jednou z hlavních záruk pro co možná nejvyšší přípravu budoucích absolventů.

4) Zvýšení morálního kreditu vzdělávání

- v současné době patří hodnota, která je procesu vzdělávání, resp. budoucímu stupni vzdělání připisována, mezi nejproblematictější body spojené s přípravou mladých lidí na výkon budoucích zaměstnání – řada žáků nevidí vzdělávání a jeho výsledek jako cestu k budoucímu spokojenému životu, resp. profesnímu naplnění – tuto nepříznivou situaci nelze přehlížet a je potřeba k ní zaujmout aktivní postoj.
- ke zvýšení kreditu vzdělávání a vzdělání, jeho vnímání jako základního předpokladu pro uspokojování životních potřeb a cestu k životním cílům, mohou přispět právě i vhodným způsobem realizované odborné praxe, praxe, které umožní rozvinout potenciál žáků a aktivizovat tak jejich zájem o obor a ve výsledku si uvědomit význam vzdělávání jako takového v životě každého z nás.

2.5 SWOT analýza problematiky odborných praxí

S ohledem na výsledky dosavadní komunikace se zástupci škol a zaměstnavatelů, která byla vedena v rámci realizace projektu Výuka - komunikace - praxe lze definovat následující silné a slabé stránky systému realizace odborných praxí, resp. související příležitosti a hrozby s tímto systémem související.

Silné stránky	Slabé stránky
■ pravidelnost během školního roku ■ různorodost firem v regionech ■ odměna žákům za produktivní práci jako motivační prvek	■ praxe se realizuje pouze u jedné firmy ■ obtížné naplňování učebních osnov ■ krátkodobost praxí – neefektivní z důvodu časové náročnosti zaškolení ■ nedostatečný dohled pracovníků škol ■ nižší produktivita práce žáků ■ špatná materiální vybavenost škol ■ nedostatek volných kapacit zaměstnavatelů s menším počtem zaměstnanců
Příležitosti	Ohrožení
■ přiblížení obsahu výuky potřebám firem ■ využití odborníků z praxe jako odborných pedagogů ■ legislativní zajištění účasti zástupců firem při závěrečných zkouškách ■ změna rozsahu a členění odborných praxí ■ atraktivnější odborných praxí ■ motivace podnikatelské sféry (např. daňové zvýhodnění atd.)	■ slabá legislativní podpora (chybí právní rámec, který vymezí odpovědnost a pravomoc jednotlivých účastníků) ■ nevhodný výběr pracovníků firmy pro dohled nad žáky ■ pokles motivace žáků v důsledku nezajímavé náplně odborné praxe (o vzdělávání celkově, ale i motivace v uplatnění v oboru) ■ pouze formální dodržování osnov ■ špatné zakomponování a nastavení odborných praxí ve ŠVP ■ hospodářská recese a pokles zájmu firem o žáky ■ nevyřešená problematika vymezení odpovědnosti účastníků (škola, podnik, žák) při zajištění BOZP a odpovědnosti za škodu ■ obavy zaměstnavatele z úniku firemního know-how

3. Problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v rámci realizace praxí

Ačkoli je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví žáků řešena v souladu s platnými předpisy přímo na jednotlivých školách a žáci absolvují základní proškolení v této oblasti vzápětí po svém nástupu do školy, na úrovni vykonávání odborných praxí patří tato problematika dlouhodobě mezi nejdiskutovanější oblasti související s touto oblastí spolupráce mezi školami a zaměstnavateli. Dlouhodobě bývá diskutována především oblast:

- zodpovědnosti za bezpečnost a ochranu zdraví samotnou,
- zajišťování osobních ochranných pracovních pomůcek, ošacení a dalšího nezbytného vybavení,
- zodpovědnosti za škody způsobené žákům, resp. žáky při výkonu odborných praxí.

Je samozřejmostí, že každý podnikatelský subjekt vytváří při svých aktivitách určitá rizika poškození zdraví svých zaměstnanců. V některých případech jsou rizika větší, v jiných zase menší – je logické, že míra rizika přirozeně roste v profesích řemeslného charakteru, které jsou často spojeny s vyšší fyzickou námahou, prací s nejrůznějšími uživatelsky náročnými stroji a zařízeními.

Stejně jako při výkonu běžného zaměstnání, je i při výkonu odborné praxe důležité zajistit, aby míra rizika byla přijatelná - to znamená zajistit, aby žák nebyl při své odborné praxi ohrožován na zdraví a životě. Přestože se zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví v současné době jeví jako samozřejmost právě i v případě žáků středních škol, je třeba na zaměstnavatele dále apelovat s tím, aby tuto oblast pracovněprávních vztahů nebagatelizovali. Vysoký standard péče o bezpečnost a ochranu zdraví žáků při výkonu odborných praxí může podnikům přinášet řadu pozitiv – v současné době lze zdůraznit především možnost touto cestou dále podněcovat zájem žáků škol o bu-

doucí zaměstnání v dané firmě. Tato možnost je významná především na úrovni těch oborů, které se dlouhodobě potýkají s nedostatkem pracovních sil na úrovni kvalifikovaných řemeslných profesí (strojírenství, elektrotechnika, hutnictví), pro které by mělo být upoutání pozornosti žáků jednou ze základních priorit.

Obecně platí, že za bezpečnost práce žáka při výkonu odborné praxe zodpovídá firma, v níž žák svou odbornou praxi vykonává. S touto zodpovědností by měla být propojena i povinnost firmy žáka o pravidlech bezpečnosti práce na daném pracovním místě a pracovišti informovat a prostřednictvím k tomu účelu pověřeného a kvalifikovaného pracovníka zajistit dohled nad žáky.

- přestože některé firmy přesouvají primárně povinnost proškolení žáků v oblasti BOZP na školy samotné, považujeme za důležité zdůraznit skutečnost, že z pohledu firmy a ochrany jejich zájmů se jako výhodnější jeví vzít zodpovědnost za proškolení žáků do vlastních rukou,
- zástupci firem nejlépe znají specifika svých provozů, vědí na jaké faktory je potřeba upozornit se zvláštním důrazem..., měly by tak být samy schopné svou instruktáží nejlépe předcházet jakémukoliv chování na straně žáků, které by mohlo ohrozit bezpečí jich samých, jejich okolí, resp. zabránit vzniku nežádoucích škod na majetku společnosti. Neméně důležitá je i možnost značně zefektivnit činnost jednotlivých žáků.

V současné době je však u některých škol praxe stále taková, že v rámci standardizovaných smluv o zabezpečování odborného výcviku žáků, je výslovně uvedeno, že proškolení v oblasti BOZP zajišťují samotné školy vysílající žáka na praxi. To s sebou vedle řady obecných nedostatků (přílišná obecnost takového školení BOZP, jistá „profesionální slepota“ apod.) nese i další negativum v podobě navyšování nákladů školy nesouvisejících bezprostředně se vzděláváním jako takovým. Školy by měly na zaměstnavatele apelovat s tím, aby za proškolení žáků chystajících se vykonávat svou

odbornou praxi zodpovídaly jednoznačně samotné firmy. Jako argumenty pro tento způsob řešení by měly používat především výše zmíněné faktory.

Obsah základního proškolení na úrovni BOZP se logicky značně rozlišuje dle povahy oboru, resp. činnosti firmy, ve které bude žák svou odbornou praxi vykonávat. V základu lze ale definovat tyto body, které by v rámci úvodního školení BOZP neměly být opomenuty (problematika BOZP se logicky v rámci prvotního kontaktu s firmou prolíná i s celkovým obsahem odborné praxe jako takové, jedná se o neoddelitelné oblasti):

1. Vysvětlení pracovního postupu, vzbuzení zájmu

- žák by měl pochopit obsah pracovního postupu, který bude v rámci výkonu své odborné praxe vykonávat, jeho účel a případnou návaznost na další výrobní či jiné postupy v rámci daného podniku.
- již při tomto úvodním vysvětlení by měla být věnována pozornost maximální možné názornosti předávaných instrukcí a snaze získat si pozornost žáka takovým způsobem, aby pro něj byla práce poutavá a naplňující. Tento naprosto základní faktor přitom může rozhodnout o tom, zda odborná praxe bude pro žáka znamenat reálný nárůst odborných dovedností a zvýšení jeho budoucí zaměstnatelnosti, resp. o tom, zda bude žák v průběhu svého působení ve firmě pro firmu spíše užitekem než „ztrátou“.

2. Ukázka správného a bezpečného pracovního postupu

- vedle standardního proškolení týkajícího se protipožární ochrany a ochrany zdraví a majetku jako takového se jedná o nejvýznamnější část úvodní instruktáže k bezpečné a zdraví neohrožující práci.
- význam předvedení správného a bezpečného pracovního postupu nabývá na intenzitě především v případě těch provozů, v jejichž rámci přicházejí i žáci vyko-

návající odbornou praxi do styku s technologicky náročnějšími stroji a zařízeními, jejichž případná nesprávná obsluha by mohla způsobit nezanedbatelné škody (v případě těchto zařízení navíc povětšinou existují zcela specifické, nadstavbové pokyny týkající se BOZP, které by měly být žákům též přetlumočeny).

3. Průběžný dohled nad BOZP v průběhu celého trvání odborné praxe

- pověřený pracovník firmy (mistr) by měl po celou dobu trvání odborné praxe žáka sledovat nejen výsledky jeho práce jako takové, ale i schopnost žáka zvnitřňovat základní normy BOZP, které jsou s danou činností bezprostředně spjaté. Žáka by měl bezodkladně upozornit na nedostatky na úrovni BOZP, kterých se při své práci dopouští. Jen tak se lze vyvarovat neočekávaným událostem, resp. případným škodám na lidském zdraví či majetku.
- žáci v průběhu výkonu odborné praxe u zaměstnavatelů postupně přicházejí do styku s dalšími (či novými) druhy zařízení a technologií – průběžně je proto potřeba realizovat další školení BOZP, která s prací s daným zařízením či technologií souvisejí (např. nezbytné proškolení při zahájení svářečských kurzů).

3.1 Evidence spojená z BOZP

S ohledem na význam BOZP, resp. povahu zájmů, které jsou jejím prostřednictvím chráněny je potřeba dbát zvýšenou pozornost i adekvátní formě evidence všech významných událostí, které s BOZP souvisejí. K tomu účelu by měl být ve škole (a to nejen pro účel odborných praxí u zaměstnavatelů) využíván „Zápisník BOZP“. Tento Zápisník by měl žáka provázet po celou dobu jeho studia na škole a žák by ho měl mít při sobě vždy i během výkonu odborné praxe u zaměstnavatele.

Do zápisníku by měly být zanášeny minimálně tyto druhy informací:

- informace o absolvovaných školeních v oblasti BOZP ve škole (minimální spektrum uvedených informací – téma školení, jméno školícího vč. podpisu, datum realizace

školení, podpis proškoleného žáka).

- informace o absolvovaných školení v oblasti BOZP ve firmě v níž žák vykonává odbornou praxi (minimální spektrum uvedených informací – viz výše).
- informace o pracovních úrazech, škodách na majetku a dalších nestandardních situacích, které na úrovni BOZP ve vztahu k žákovi vznikly ve škole či v místě výkonu odborné praxe.

Jak již bylo uvedeno, Zápisník by měl být u každého žáka veden po celou dobu jeho studií – pokud bude toto doporučení dodržováno, bude moci budoucí absolvent takto vedený Zápisník používat při hledání zaměstnání jako jeden z dokladů prokazujících jeho povědomí o významu oblasti BOZP při výkonu zaměstnání.

3.2 Řešení úrazů a dalších nestandardních situací v průběhu realizace odborných praxí

I velmi obsáhlé školení BOZP nedokáže stoprocentně zabránit vzniku úrazů v průběhu realizace praxí. Je proto potřeba s možností vzniku nestandardních situací tohoto typu počítat a mít již dopředu připravený jasný scénář postupu jejich případného řešení.

Pracovní úrazy žáků v průběhu výkonu odborných praxí ve firmách jsou nejčastěji řešeny dle příslušné směrnice konkrétní firmy (vztahující se vedle žáků na odborné praxi samozřejmě i na řadové zaměstnance firem), která výkon odborné praxe žáka zabezpečuje. Firma je vedle zajištění nezbytné lékařské pomoci povinna o úrazu neprodleně informovat školu. Příslušný odpovědný pracovník školy je následně povinen realizovat další nezbytné návazné kroky:

- informovat rodiče žáka (případně jiné zákonné zástupce žáka) o pracovním úrazu a jeho závažnosti.
- vyplnit příslušný zápis o úrazu (příklad dokumentu zápisu o úrazu – viz Příloha č.

4), který je dále vedle vnitřní potřeby školy využívá pro kontakt se zdravotní pojišťovnou zraněného (další vyhotovení zápisu je potřeba zaslat České školní inspekci a referentovi BOZP zřizovatele školy).

V případě, že způsobený úraz byl takové povahy, která si vyžádala delší léčbu, je povinen žák po doléčení dodat hodnotící zprávu od lékaře a žádost o odškodnění.

Pověřený pracovník školy následně všechny materiály kompletuje a připravuje k postoupení likvidátorovi škod. V případě středních škol zřizovaných Ústeckým krajem je potřeba tyto zpracované dokumenty postoupit společnosti RESPECT, a.s., která byla zřizovatelem určena jako likvidátor všech pojistných událostí příspěvkových organizací Ústeckého kraje. Po zajištění těchto kroků je žák následně odškodněn a všechny doklady související s daným případem jsou archivovány pro případné budoucí kontroly.

3.3 Legislativa vztahovaná k problematice BOZP při realizaci praxí

K problematice BOZP se vzhledem k její šíři vztahuje velmi široká zákonná úprava, která je často integrována s úpravou o úloze odborných praxí ve vzdělávacím systému jako takovou. Není samozřejmě nezbytné znát doslovné znění jednotlivých zákonů a vyhlášek, každý kdo svým způsobem vstupuje do realizace odborných praxí žáků, by se měl však alespoň v základu seznámit s těmito předpisy:

- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění - zejména § 65, odst. 2 a 3
- Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v platném znění – zejména § 9;
- MŠMT č. 13/2004 Sb. o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři § 12, § 13 a § 15;
- Zákon č. 262/2006 Sb. (zákoník práce) v platném znění, zejména § 391 a další - na žáky se při praktickém vyučování vztahují ustanovení zákoníku práce, která

upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých a další předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci;

- Vyhláška MZ č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých v platném znění.
- Vyhláška č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování ochranných osobních pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků

4. Průběh realizace odborných praxí

Je zřejmé, že průběh realizace odborných praxí žáků škol se na jednotlivých středních školách příliš neliší. Tato skutečnost je zapříčiněna logicky především platnou legislativou, která se vztahuje na všechny aktéry středoškolského studia bez rozdílu, svůj vliv mají i dlouholeté, zakořeněné zkušenosti zástupců jednotlivých škol a v neposlední řadě je průběh realizace praxí ovlivňován též přístupem zaměstnavatelů.

Na dalších řádcích se proto pokusíme v základu popsat nejvýznamnější aspekty související již se samotným průběhem realizace odborných praxí jako takových.

4.1 Popis rolí v systému odborných praxí

Do systému realizace odborných praxí vstupuje hned několik subjektů, ti mají samozřejmě rozhodující úlohu i pro následné hodnocení výsledků realizovaných činností. Pokusme se nyní shrnout základní kompetence jednotlivých aktérů.

Učitel odborné praxe na škole (interní pracovník školy)

- vede žáky v systému odborných praxí, konzultuje s nimi volbu pracoviště a je hlavní osobou ve stanovení individuálních cílů;
- zabezpečuje uzavření smlouvy o zajištění odborných praxí (Příloha č. 1) s daným pracovištěm (samotný podpis smlouvy za školu je vždy v kompetenci ředitele školy, resp. jeho zástupce), zprostředkovává kontakt mezi těmito subjekty a řeší s odborným garantem případné problémové situace;
- zadává a kontroluje výstupy z odborné praxe (zprávy z praxe, deníky praxe atd.) a poskytuje žákovi zpětnou vazbu;
- provádí kontrolu na pracovišti (minimálně 1x měsíčně) a individuální hodnocení žáků;

Vedoucí odborné praxe žáka na pracovišti (odborný garant)

- je zodpovědnou osobou pověřenou k přímému vedení žáka na konkrétním pracovišti (zadáva a kontroluje jeho práci – konkrétní úkoly, jejich plnění, poskytuje zpětnou vazbu a hodnocení);
- pomáhá stanovit individuální cíle odborné praxe žáka na pracovišti a sestavuje s ním plán odborné praxe na sjednanou dobu (danou smlouvou o zajištění odborných praxí);
- žáka seznamuje s praxí v daném zařízení, s etikou, s pracovním prostředím celkově a s normami pracoviště;
- ve spolupráci s učitelem odborné praxe řeší případné problémové situace a má právo vyžádat si kopii všech vypracovaných písemných materiálů žákem a pracovišti (jde o zprávu z praxe, praktické úkoly zadané školou atd.);
- po ukončení odborné praxe vypracovává písemné hodnocení průběhu odborné praxe žáka (na formuláři školy - Potvrzení o absolvování odborné praxe – Příloha č. 5, tento formulář může mít např. i jednodušší podobu dotazníku);
- jednou měsíčně také provádí hodnocení známkou a vyšší finanční odměny.

Žák

- každý žák si vede Deník evidence odborné praxe žáka (může být nazýván též např. jako Deník praktického vyučování, názvy se mohou různit), do kterého zapisuje každodenní náplň práce, kolik odpracoval produktivních hodin a jak jsou hodnoceni odborným garantem, který jim stvrdí podpisem hodnocení i finanční odměnu;
- mezi další základní povinnosti žáka patří pravidelné docházení na pracoviště v předem domluvený čas a ohlášení se svému odbornému garantovi;
- dodržování pracovní doby na pracovišti;

- v případě onemocnění nahlášení absence na pracovišti (odbornému garantovi i ve škole (internímu pracovníkovi), neomluvená absence má za následek kázeňské potrestání;
- seznámení se s organizací a její činností.

4.2 Délka odborné praxe

Délka odborných praxí se logicky rozlišuje především podle toho, zda je řešena na úrovni maturitních či učebních oborů. Odlišnosti se pak dají identifikovat i na úrovni jednotlivých druhů oborů.

Jak jsme již naznačili v úvodních částech této publikace, délka odborných praxí je problémem především v případě maturitních oborů, kde má veskrze symbolický charakter.

V případě tříletých učebních oborů řeší střední školy odborné praxe druhých a třetích ročníků formou střídání výuky žáků ve školách a výkonem odborných praxí na pracovištích odborných firem (nejčastěji se jeden týden výuky ve škole střídá s jedním týdnem práce na úrovni odborné praxe). Takovéto rovnoměrné rozčlenění teoretické a praktické přípravy dává žákům učebních oborů dobré předpoklady pro sžití se s firemním prostředím a faktický rozvoj skutečně praktických dovedností. To ovšem platí pouze za podmínky zodpovědného přístupu všech výše definovaných stran, které se do systému realizace odborných praxí zapojují.

V případě čtyřletých maturitních oborů je potřeba rozlišit tzv. učební praxi a odbornou praxi. Učební praxí rozumíme výkon praktických činností v objektu školy. Odborná praxe má pak podobu souvislé praxe vykonávané přímo ve firmách, žáci ji nejčastěji absolvují v jarních měsících (např. v průběhu maturit vyšších ročníků) či v době letních prázdnin.

4.3 Administrace průběhu realizace odborné praxe

Pomineme-li žáka samotného, který je ústředním prvkem odborných praxí, pak mají pro administraci průběhu realizace odborných praxí ve firmách největší význam pověřený pracovník školy a odborný garant zaměstnavatele.

Jedním ze stěžejních úkolů těchto pracovníků je vedle přímé komunikace se žákem praxi též správa komplexní dokumentace, která je s administrací průběhu praxí nedílně spjata. Stěžejní dokumenty v tomto případě představují (dříve zmíněné dokumenty jako je smlouva o zajištění odborné praxe zde již nezmiňujeme):

- evidence docházky a odměn žáka;
- zpráva o průběhu odborné praxe;
- potvrzení o absolvování odborné praxe.

5. Komplexní hodnocení průběhu odborných praxí

Hodnocení průběhu odborných praxí, resp. hodnocení žáka, který danou odbornou praxi vykonával, by mělo být vysoce komplexní záležitostí. Mělo by vycházet jak z poznatků zástupce firmy, v níž žák svou odbornou praxi vykonával, tak z poznatků pověřeného pracovníka školy. Pro účely hodnocení by měly být využívány dokumenty, které byly v základu představeny v předchozích částech metodiky.

Hodnocení by mělo v ideálním případě naplňovat tyto charakteristiky:

- komplexnost – mělo by hodnotit odbornou praxi jako celek, nemělo by být založeno pouze na extrémních, ojedinělých výsledcích práce (ať již pozitivních či negativních), kterých bylo v průběhu praxe dosahováno,
- objektivnost – hodnocení praxe by mělo být spravedlivé a pro žáka motivující k lepším výkonům, žák by si měl jasně uvědomit, jaký přístup a výsledky jsou od něj v průběhu praxí očekávány,
- nemělo by být založeno pouze na ohodnocení známkou (které může být značně zkreslující), ale na podrobném rozboru průběhu a výsledků praxe – nejlépe v rámci osobního pohovoru mezi žákem a pověřeným pracovníkem školy a firmy.

5.1 Klasifikace výsledků odborné praxe

V současné době je hodnocení odborných praxí založeno nejčastěji na běžném hodnocení známkou dle klasické školní stupnice. Definice jednotlivých stupňů se dají velmi dobře vztáhnout i k výsledkům činnosti žáků na úrovni odborných praxí (jak však bylo uvedeno výše – žák by neměl být o svém hodnocení informován pouze prostou řečí známek – čísel, hodnocení by mělo mít komplexnější charakter).

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice, zákonitosti ucelené, přesně a plně chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované praktické i intelektuální činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení praktických i teoretických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů i zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něj projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný, výstižný. Výsledky jeho činností jsou kvalitní. Je schopen samostatné produktivní práce.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované praktické i intelektuální činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení praktických i teoretických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů i zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev má menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledku činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí produktivní práce.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných praktických i intelektuálních činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci garanta korigovat. V uplatňování osvojovaných poznatků a dovedností při řešení praktických i teoretických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje

poznatky a provádí hodnocení jevů podle podnětů odborného garanta. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním i písemném projevu má nedostatky. Je schopen samostatné práce dle návodu garanta.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných praktických i intelektuálních činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení praktických i teoretických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti. Závažné chyby dovede žák s pomocí garanta opravit.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované praktické i intelektuální činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení praktických i teoretických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty garanta. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti má vážné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí garanta.

Podrobnosti hodnocení vycházejí z požadavků rámcových a školních vzdělávacích programů, přičemž kritériem hodnocení je především pochopení principů podmiňu-

jící funkci konkrétních pracovních zařízení a nástrojů, samostatnost a aktivní přístup k problematice, manuální zručnost, dodržování různých technologií a bezpečnosti práce, spolupráce, hospodárná manipulace s materiálem atd.

5.3 Faktory ovlivňující průběh a výsledky odborných praxí

Žáci chystající se pro výkon odborných praxí by si měli uvědomit několik základních skutečností (s těmito by je měli být schopni pověřením odborníci školy adekvátním způsobem seznámit):

1. Teorie je základ

- před začátkem odborné praxe přímo v provozu je důležité osvojit si během studia dostatečné množství teoretických poznatků, na kterých je možné v praxi stavět;
- ne vždy je naučená teorie v souladu s praxí, představuje však primární vstupy pro produktivní práci na odborné praxi a rozpory mezi teorií a praxí lze chápat jako cenné podněty k úvahám a diskusi ve školním prostředí;

2. Výběr pracoviště rozhoduje o účelnosti odborné praxe

- před výběrem pracoviště odborné praxe musí žák dobře zvážit, co jej zajímá, co je pro něj a jím studovaný obor přínosné a čemu by se chtěl po absolvování školy dále věnovat;
- je důležité se o dané firmě dopředu informovat (mezi dostupné informační zdroje patří v dnešní době především internet, ale podrobnější informace by měli být schopni poskytnout samotní pedagogové školy či samotní zaměstnanci firmy);

3. Je potřeba se přizpůsobit firemnímu prostředí

- na odborné praxi se žáci musí přizpůsobit podmínkám provozu, ať jde o režim pracovní doby, vykonávanou činnost, nezbytné oblečení (je nutné si uvědomit, že firma se žáku přizpůsobovat může jen velmi stěží);

- firemní prostředí poskytuje žákům šanci naučit se komunikovat s ostatními pracovníky, zapojit se do kolektivu, spolupracovat a především získat zkušenosti a praktické dovednosti;

4. Výstupy praxe nejsou samoúčelné

- během odborné praxe mají žáci možnost kontinuálně konzultovat svou činnost s odborníky na pracovišti – je třeba si uvědomit, že právě díky této zpětné vazbě dochází k žádoucímu posunu nejen na úrovni odborných dovedností, ale i ve vnímání sama sebe (Je tato pracovní pozice pro žáka skutečně tím pravým? Bude se schopen v budoucnu na její úrovni uplatnit?);
- po ukončení praxe dochází formou komplexního hodnocení k vydefinování reálných výstupů odborné praxe – jak již bylo nastíněno v hodnocení by se mělo objevit i shrnutí toho co na úrovni odborné praxe oslovilo nejvíce samotného žáka, jak se změnil jejich postoj k oboru a činnosti na úrovni daného pracovního místa – takto postavené hodnocení může být pro budoucí profesní uplatnění žáka mnohem účelnější;
- Žáky je potřeba motivovat tak, aby si uvědomili, že dobrého praktikanta na pracovišti přivítají rádi znovu. V budoucnu jim může být navíc na úrovni dané firmy nabídnuta i dlouhodobější spolupráce (ať se již jedná o dlouhodobou praxi, letní brigády či po absolvování školy nabídka zaměstnání).

6. Závěr

Jak již bylo několikrát řečeno - primárním úkolem odborné praxe je především získat odborné kompetence daného oboru, naučit žáka orientovat se v praktické problematice, získat pracovní návyky a přiměřenou manuální zručnost nutnou pro vykonávání své budoucí profese.

Během realizace odborné praxe by žáci měli být vedeni k získání zdravého vztahu k výkonu budoucího povolání, k odpovědnosti za vykonanou práci, k pocitu sounáležitosti s pracovním kolektivem, k respektování názoru ostatních, schopného reagovat na trh práce atd.

Pro další rozvoj praxí je potřeba posílit roli sociálních partnerů (zástupců zaměstnavatelů, profesních sdružení atd.) mj. i při závěrečných a maturitních zkouškách. Jedině tak lze do budoucna zabránit tomu, aby absolventi řemeslných a technických oborů opouštěli svou původní specializaci a odcházeli za prací do jiných, často neperspektivních oborů.

Praktická výchova je to hlavní, co dělá řemeslo řemeslem. Je důležité zajistit žákům odpovídající pracoviště pro realizaci odborných praxí, na druhé straně také zajištění spolupráce, plnění povinností a vážení si možnosti výuky na takových pracovištích. Měla by se vrátit určitá čest a vážnost povolání. Pravdou však je, že pro tuto změnu je nutné proměnit i stávající názory zaměstnavatelů, kteří se na čerstvé absolventy škol dívají jako na „hotové“ odborníky a neuvědomují si, že získání výučního listu je pouhým základem, na kterém se musí dále stavět.

Tato metodika prezentuje základní fakta spojená se současným způsobem realizace odborných praxí žáků středních škol v Ústeckém kraji. Nejedná se tedy o příručku, která by taxativně definovala veškeré náležitosti, které jsou s touto specifickou součástí středoškolské výuky spojené. Pro zástupce středních škol, které jsou na úrovni realizace odborných praxí z titulu své funkce dlouhodobě aktivní, materiál může

posloužit jako základní materiál pro představování systému praxí žákům, jejich rodičům a v neposlední řadě i zaměstnavatelům, se kterými by měly školy zájem navázat na této úrovni činnosti spolupráci.

Předpokládáme, že metodika se bude jak v rámci realizace projektu Výuka – Komunikace – Praxe, tak po jeho ukončení v rámci udržitelnosti aktivit projektu, dále vyvíjet. Zůstane tak dlouhodobě živým dokumentem, který umožní reflektovat změny, které se v příštích letech v systému realizace odborných praxí budou objevovat.

Příloha č. 1: Smlouva o zajištění praktického vyučování

PŘÍLOHY

SMLOUVA O ZAJIŠTĚNÍ ODBORNÉ PRAXE

pro žáky středních odborných škol a středních odborných učilišť

Uzavřená mezi smluvními stranami:

škola:

se sídlem:

IČ:

zastoupená:

telefon/e-mail:

(dále jen „škola“)

a

společnost:

se sídlem:

IČ:

DIČ:

zapsaná:

jednající:

telefon/e-mail:

(dále jen „firma“)

Článek I.

Úvodní ustanovení

1) Výše uvedená firma se zavazuje umožnit žákovi/žákyni školy (dále jen „žák“) výkon odborné praxe. Tato odborná praxe je součástí středoškolského studia.

2) Délka vyučovacího dne na odborné praxi je stanovena na hodin (dle § 13 vyhlášky MŠMT č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři).

3) Přesčasová práce žáka je zakázána. Žák vykonává/nevykonává¹ odbornou praxi v době úředně stanovených prázdnin. Žák se bude hlásit první den odborné praxe v 8:00 hod. u odborného garanta. Konkrétní rozvržení doby výkonu odborné praxe v jednotlivých dnech bude stanoveno po nástupu na odbornou praxi odborným garantem (instruktorem) s přihlédnutím k pracovní době, o čemž bude vyhotoven písemný zápis.

¹ nehodící se škrtněte

4) Organizační zajištění a realizace činností při odborné praxi budou škole poskytnuty bezúplatně.

Článek II.

Předmět smlouvy

1) Předmětem smlouvy je úprava právních vztahů smluvních stran při zabezpečení odborné praxe žáků školy, jejíž absolvování je povinnou součástí studia v jejich studijním oboru.

2) Cílem žákovy odborné praxe je uplatňovat vědomosti nabyté v rámci teoretické výuky a získávat nové praktické dovednosti pro jejich uplatňování nezbytných, a to pod vedením, dohledem a dle konkrétních pokynů odborných zaměstnanců firmy (dále jen „odborný garant“).

3) Požadavky na cíl a obsah - náplň odborné praxe je stanovena školou v bodě 2 přílohy č. 1 a firma se zavazuje je dodržovat.

Článek III.

Povinnosti školy

1) Škola vypracuje náplň odborné praxe, která bude popsána v příloze č. 1 této smlouvy. Obsahem je uvedený počet vyučovacích hodin pro jednotlivé tematické celky na celé období odborné praxe na provozních pracovištích firmy a potřebné tiskopisy pro evidenci a hodnocení žáka.

2) Škola zajistí:

- očkování žáka(ů);
- poučení žáka(ů) o povinnosti zachovávat mlčenlivost, a to i po ukončení odborné praxe;
- pracovní oděv a obuv;
- poučení žáka o odpovědnosti za škodu dle příslušných právních předpisů (ZP);
- stravování;
- předání učebních osnov;
- dále:

3) Škola řeší na požádání případné výchovné či organizační problémy žáků, a to prostřednictvím určeného zástupce školy.

4) Škola je oprávněna provést kontrolu docházky a náplně činnosti žáků pověřeným zástupcem školy, a to v termínu předem dohodnutém s odborným garantem.

Současně dostatečně v předstihu oznamuje potřeby na uvolňování žáka z pracoviště pro akce školy.

5) Škola proškolí odborného garanta prostřednictvím pověřeného zástupce o jeho povinnostech ve vztahu k vedení žáka, o plnění učebních osnov a odbornému garantu bude předána potřebná pedagogická dokumentace.

5) Škola je oprávněna tuto smlouvu vypovědět, pokud odborná praxe přestane odpovídat učebním osnovám a naplní stanovené touto dohodou.

6) Škola tímto prohlašuje, že s výkonem této odborné praxe při splnění podmínek uvedených v této smlouvě souhlasí.

Článek IV.

Práva a povinnosti žáka

1) Škola je povinna seznámit žáka s jeho právy a povinnostmi při výkonu odborné praxe, tj.:

2) Žák je povinen dodržovat obecně platné předpisy vztahující se k pracovišti, na kterém bude odbornou praxi vykonávat a k činnostem, které budou náplní odborné praxe. Žák je dále povinen dodržovat všechny interní předpisy, s nimiž byl seznámen, zejména pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, požární ochrany a pravidla pohybu osob po areálu firmy. Firma je povinna před zahájením odborné praxe seznámit žáka s příslušnými předpisy.

3) Žák je při výkonu odborné praxe oprávněn ke vstupu do areálu firmy.

4) Žák je dále povinen řídit se pokyny odborného garanta, případně pokyny vedoucího úseku nebo dalších odpovědných zaměstnanců firmy.

5) Žák je povinen řádně hospodařit se svěřenými prostředky, střežit a ochraňovat majetek firmy. Vyžaduje-li to druh práce, je žák povinen používat svůj pracovní oděv, firma zajistí žákovi bezplatně další ochranné pomůcky. V případě ztráty či zcizení svěřených předmětů je žák povinen uhradit náhradu škody.

6) Žák odpovídá firmě za případnou škodu, kterou způsobí při výkonu odborné praxe nebo v přímé souvislosti s ní, a to ve smyslu § 391 zákoníku práce. Za splnění odpovědnosti žáka k náhradě škody ručí v plném rozsahu jeho zákonný zástupce.

7) Žák je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s výkonem odborné praxe, s výjimkou informací uvedených po dohodě s odborným garantem ve zprávě z praxe.

Článek V.

Povinnosti firmy

1) Provádět praktické vyučování v souladu s právními předpisy, kterými jsou ke dni uzavření této smlouvy zejména Zákoník práce a vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, v platném znění. Odborná praxe musí být zároveň realizována v souladu s požadavky školy, které budou vycházet z náplně odborné praxe dle Přílohy č. 1 této smlouvy.

2) Před zahájením odborné praxe musí být žák seznámen pověřeným pracovníkem firmy s právními předpisy v oblasti bezpečnosti práce, požární ochrany a vnitřními předpisy firmy, jež se vztahují k výkonu odborné praxe.

3) Vedoucí organizačního útvaru firmy určí zkušeného pracovníka, kterého pověří dohledem nad žákem (odborný garant). Pokud o to škola požádá, je firma povinna po skončení odborné praxe vydat písemné potvrzení o výkonu odborné praxe. Odborný garant vede evidenci o docházce žáka a současně každé pololetí hodnotí žáka v návaznosti na plnění pracovních úkolů stanovených učebním plánem a učební osnovou odborné praxe. S obsahem smlouvy seznámí ostatní zaměstnance provozních úseků, v nichž se bude odborná praxe vykonávat.

4) Firma umožní pověřenému zástupci školy provádět namátkovou kontrolu výkonu odborné praxe žáka.

5) Firma je povinna vytvořit žákovi přiměřené podmínky k výkonu odborné praxe, je povinna žákům školy umožnit převlékání v šatnách nebo jiných k tomu vhodných prostorách a zajistit bezpečné odkládání oblečení a osobních věcí běžné hodnoty během výuky, umožní žákovi použít sociálního zařízení atd.

6) Firma poskytne žákovi osobní ochranné pracovní prostředky v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy (§ 104 Zákoníku práce) mimo pracovní obuv a pracovního oděvu.

7) Po dobu výkonu odborné praxe nese firma odpovědnost za bezpečnost, ochranu zdraví a hygienu při práci žáka, jak vyplývá z části páté zákoníku práce. V případě pracovního úrazu žáka zjistí a sepiše záznam o úraze s uvedením přijatých nápravných opatření a originál předá škole.

8) V případě závažných okolností je firma oprávněna rozhodnout o tom, že žák nebude pokračovat v odborné praxi, a to zejména v případech, kdy žák závažným způsobem poruší platné právní předpisy, interní předpisy, s nimiž byl seznámen, pravidla slušného chování, docházky v době odborné praxe a ostatní náležitosti upravené touto dohodou.

Článek VI.

Odměna za produktivní práci

- 1) Sjednává se smluvní cena..... Kč za hodinu produktivní práce jednoho žáka. Minimální výše měsíční odměny za produktivní činnost pro stanovenou maximální týdenní pracovní dobu 40 hodin je 30 % minimální mzdy. Cena zahrnuje odměnu za produktivní práci žáků, příslušné odvody, režie spojené s odbornou praxí. Škola odpracované hodiny firmě měsíčně vyúčtuje daňovým dokladem, fakturou zaslanou na adresu firmy a posléze příslušnou částku vyplatí žákovi/žákům.
- 2) Doba splatnosti faktur je 14denní. Smluvní strany si pro případ prodlení se za placením vyúčtované částky dohodly smluvní pokutu ve výši 0,1 % dlužné částky za každý den prodlení.

Článek VII.

Odpovědnost za škodu

- 1) Smluvní strany se zavazují předcházet vzniku škod.
- 2) Odpovědnost za škodu, která vznikne při výkonu odborné praxe žáků, tedy odpovědnost za škodu, způsobenou na majetku a zařízení firmy, odpovědnost za škodu způsobenou třetím osobám a odpovědnost za škodu, která vznikne žákovi, se řídí ustanovením § 391 Zákoníku práce.
- 3) V souladu s účinným zněním zákoníku práce firma prohlašuje, že má sjednáno pojištění odpovědnosti za škodu.

Článek VIII.

Závěrečná ustanovení

- 1) Tato smlouva se uzavírá na dobu určitou, tj. na dobu trvání odborné praxe (viz. Příloha č. 1).
- 2) Součástí této smlouvy je Příloha č.1. Smlouva je sepsána ve dvou vyhotoveních, z nichž každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení.
- 3) Tuto smlouvu lze měnit a doplňovat pouze formou písemných dodatků podepsaných oběma smluvními stranami.
- 4) Smlouvu lze vypovědět každou ze smluvních stran ve výpovědní lhůtě 2 měsíců. Výpověď musí být písemná a doručena druhé smluvní straně. Výpovědní doba počíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi.
- 5) Obě strany se zavazují zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděly v souvislosti s plněním práv a povinností dle této dohody, s výjimkou in-

formací povinně poskytovaných dle platných právních předpisů a informací poskytovaných se souhlasem druhé strany. Tato povinnost platí i po skončení účinnosti této smlouvy.

6) Tato smlouva nabývá účinnosti dnem jejího podpisu oběma stranami.

7) Obě strany prohlašují, že je jim obsah smlouvy dobře znám v celém rozsahu, je projevem jejich pravé a svobodné vůle prosté nátlaku a že ji neuzavírají v tísní za nápadně nevýhodných podmínek, na důkaz jejich oprávnění zástupci níže připojují své vlastnoruční podpisy.

8) Vzájemné vztahy touto smlouvou neupravené se řídí obecně platnými právními předpisy.

V

Dne

Za školu:

Za firmu:

.....
Funkce:

.....
Funkce:

Příloha č. 1

I. Identifikace žáka, místo výkonu odborné praxe a její délka

Jméno žáka	Datum narození	Bydliště	Obor a třída

Místo výkonu odborné praxe	Náplň odborné praxe	Odborný garant

Doba trvání odborné praxe: od do

II. Požadavky na cíl a obsah - náplň odborné praxe

Příloha č. 2: Dohoda o pověření do funkce odborného garanta

Dohoda o pověření do funkce odborného garanta

Uzavřená mezi stranami:

škola:

se sídlem:

IČ:

zastoupená:

(dále jen „škola“)

a

společnost:

se sídlem:

IČ:

DIČ:

zapsaná:

zastoupená:

(dále jen „firma“)

a

odborný garant (instruktor):

rodné číslo:

bytem:

zařazeným jako:

pracoviště:

(dále jen „garant“)

1) Škola a firma spolu dne uzavřely smlouvu o zajištění odborné praxe pro žáky středních odborných škol a středních odborných učilišť (dále jen „smlouva o zajištění odborné praxe“), podle které firma umožní žákům školy (dále jen „žáci“) ve firmě odbornou praxi pod vedením a dohledem odborného garanta.

2) Garant, jakožto zaměstnanec firmy, se zavazuje, že bude zajišťovat bezpečnost žáků a jejich morální a odborný růst.

3) Souběžně s plněním úkolů vyplývajícím z jeho pracovního zařazení ve firmě, se garant zavazuje i k činnostem dle této smlouvy a k plnění zejména těchto základních povinností:

bude dbát na to, aby žáci byli zaměstnáváni odbornými pracemi rámcově vymezenými učební osnovou odborné praxe, se všemi potřebnými dokumenty seznámí garanta před zahájením jeho činnosti škola;

důsledně bude dbát na dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na pořádek a hygienu na pracovišti;

osobním příkladem povede své svěřence, tj. žáky k dodržování a maximálnímu využívání pracovní doby, ke kvalitnímu plnění uložených úkolů;

povede evidenci o docházce a denně bude kontrolovat jejich záznamy v pracovním deníku;

průběžně bude hodnotit odborné vědomosti a dovednosti žáků. Na základě vykonané práce bude zpracovávat podklady pro jejich odměňování;

při ukončení odborné praxe žáka na pracovišti, resp. ve firmě, (nebo na požádání školy) zpracuje podklady pro celkové hodnocení chování a prospěchu žáka.

4) Firma se zavazuje umožnit garantovi pravidelnou účast na pedagogických a metodických akcích školy.

5) Řízením a kontrolou práce garanta a výsledků jemu podřízených žáků je pověřen interní pracovník školy:

6) Tato dohoda vychází z výše uvedené smlouvy o zajištění odborné praxe a vztahují se na ni všechny její body. Smluvní strany prohlašují, že garant byl se zněním smlouvy o zajištění odborné praxe, včetně znění všech jejích dodatků, seznámen.

7) Tato dohoda se uzavírá jen na dobu trvání praxe ve smyslu smlouvy o zajištění odborné praxe. Odměna garanta za činnosti dle této smlouvy je řešena v rámci jeho pracovněprávního vztahu k firmě.

V

Dne

Za školu:

Garant:

Za firmu:

.....

.....

.....

Funkce

Funkce

Funkce

Hlavička školy

Příloha č. 3: Deník praktického vyučování

Deník praktického vyučování

Obor vzdělání:

Název:

Příjmení a jméno žáka:

Informace o vedení záznamů

ŽÁK

- vyplňuje denně rubriku „Záznam o práci“;
- uvádí skutečně vykonávané práce;
- uvede v případě nepřítomnosti důvod;
- provádí na konci každého týdne součet odpracovaných hodin podle předtisku.

ODBORNÝ GARANT

- kontroluje denně na konci směny deník;
- může průběžně klasifikovat do kolony „Poznámky“;
- potvrzuje podpisem a datem na konci týdne správnost evidence;
- provádí případné další záznamy do části „Různé poznámky“, týkající se zejména hodnocení provozního výcviku (např. využívání pracovní doby, odborných znalostí, svědomitosti v práci, dodržování bezpečnostních předpisů, plnění pracovní normy, iniciativy atd.) a jeho chování (ve vztahu k práci, pracovnímu kolektivu, neomluvené absence atd.);
- provádí záznamy na základě průběžné měsíční klasifikace a odměny do tabulky „Přehled o klasifikaci a měsíčních odměnách“.

Organizace:

Záznam o práci

Číslo kalendářního týdne:

Datum	Pracoviště a druh vykonávané práce	Počet hodin	Poznámka

Odpracováno hodin

- za týden:

- od počátku PV:

.....

datum

.....

podpis odborného garanta

**Záznamy o instruktážích k bezpečnosti při práci,
pracovní hygieně a požární ochraně**

Datum	Obsah provedené instruktáže	Instruktáž provedl	Podpis žáka

Příloha č. 4: Záznam o úrazu

Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení (název, sídlo, IČ) :		ZÁZNAM O ÚRAZU (ŽÁKA) pořadové číslo záznamu o úrazu/školní rok	
Škola, školské zařízení (např. ZŠ, SŠ):			
Zdravotní pojišťovna zraněného:		Byl záznam vyhotoven na žádost?	
1.	Jméno, popř. jména a příjmení zraněného:		Datum narození zraněného:
	Adresa místa trvalého pobytu zraněného:		Třída, ročník zraněného:
2.	Jméno, popř. jména, příjmení a adresa místa trvalého pobytu zákonného zástupce zraněného (u nezletilých):		
	Kdy a jak byl zákonný zástupce vyrozuměn:		
3.	Hodina den měsíc rok vzniku úrazu		
	Místo, kde k úrazu došlo		
	Zraněná část těla		
	Zdravotnické zařízení, kde byl zraněný ošetřen, léčen:		
4.	Šlo o úraz smrtelný? Datum úmrtí		
5.	Popis události:		Popis činnosti:
			Předpokládaná příčina úrazu:
			Preventivní opatření:
6.	Kdo a jak vykonával dozor v době úrazu?		

7.	Byl úraz způsoben nebo ovlivněn jinou osobou (jméno, popř. jména, příjmení, adresa místa trvalého pobytu této osoby) či vznikl následkem spolupůsobení přírodních živlů nebo zvířat?	
Podpis zraněného (umožňuje-li to jeho stav):		Datum sepsání záznamu o úrazu:
Jméno, popř. jména, příjmení a podpisy svědků (též zaměstnance, který vykonával dozor):		Podpis vedoucího zaměstnance, razítko
8.	Místo pro další záznamy:	

Sepsal:

Příloha č. 5: Potvrzení o absolvování odborné praxe

Potvrzení o absolvování odborné praxe

Žák

Příjmení:	Jméno:	Obor:
-----------	--------	-------

Poskytovatel odborné praxe

Název:
Adresa:
Praxe se uskutečnila v období:
od _____ do _____
Celkem pracovních dnů:
Stručná charakteristika činnosti žáka v průběhu odborné praxe:
Za řádnou organizaci a plnění programu praxe odpovídal(a):
Jméno a příjmení pověřené osoby:
Funkce:
Kontakt:

Celkové hodnocení žáka (zejména pracovní aktivita a iniciativa, samostatnost při plnění úkolů, organizační a komunikační schopnosti, odborné znalosti a předpoklady, dodržování bezpečnosti práce atd.):

Hodnocení vypracoval(a):

Jméno:

V dne

Podpis a otisk razítka:

S hodnocením jsem byl(a) seznámen(a) dne

Podpis žáka:

